

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

2

Fylke: Fledmark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Kvikne

Emne: Transport av høy

Bygdelag: Innset.

Oppskr. av: Sigurd Flaten,

Gard: Flaten.

(adresse): Innset p. a.

G.nr. 63 Br.nr. 1.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Det brukes samme transportmåter for høy på alle bruk her. En har nå sluttet med å slå gras i utmarken her, det gikk av bruk for 35-40 år siden.

Utmarks slått sluttet stort sett samtidig over alt her i distriktet. Men en driver ennå endel slått i såkalt slåtteng. I småslått eller markaslått kalles denne. Det siste navnet er sikkert en avledning av utmarks slått.

Høyet fra disse slåtteng kalles framleis markahøy eller småhøy. (Gleghøy).

2. Transporten til løn foregår for det meste med tohjuls høyvogn (hestvogn) med quinder, venger på. No og til kan en på kottene og bratte strekninger bare noe av høyet ved å "kjennue" høyet mot en leggen, lage ei stor "kjennue", svinge denne opp på skuldra og holde den der med riva og

2
ene handa. Det er dog bare de
aller eldste her som kan dette
nå - og som praktiserer det også.

3 får sine tingsdagsdager - for
50-60 år siden - har de høyt i bær-
svolk her - av og til. Bærsvolken
var laget av ei høvelig tjukk
bjørkegren med en løkke i den
syneste enden hvor tjukkenden
ble brukt i gjennom. Svollen
ble holdt over ene skulderen.

Bæren fikk - om nødvendig - hjelp
til å reise seg. Hjelperen stod bak
bæren.

De større barna var og er med
på slåttena.

Snorsekk til å rulle høyet med
bratte skrenter har aldri vært
brukt her. Heller ikke løyrestreng,
keiper eller trillebær til frakting
av høyt. Derimot har her vært brukt
- og brukes enda delvis av de som
ikke eier hest - en høytbære. Denne
kan bestå av to stenger med eller
uten tverrliggere. Bæren brukes
helst av voksne.

3. En kjøle og kjører høyet heim
på vinterføre.

4. 3 høytbæra brukes solijøls vagn,
langvagn. Den er som regel
4,5 m. lang og 1,25 m. bred.

Ordet slede brukes ikke om høye vogner når den bare har hjul. Hjulsleden har meier foran og hjul bak. Skoning på meiere brukes ikke på sommersleden, men derimot på vintersleden. Det var ingen regler for hvor en fikk kjøre med meier eller ikke.

Her brukes samme slags vogn både til høy- og korvekjøring.

Skriuder har fra gammelt av vært brukt for å holde kjøret på plass både på vogn og slede. Her reknar de at det går vanlig to sommerlass (høy-skriuder) i et vinterlass. Det var ingen regler for hvordan det siste lasset skulle være.

Lasset ble før i tiden festet med høytaug. I feste lasset med tau kalles å gynde ("gjøle"). Det skulle som tidligere nevnt være to sommerlass i et vinterlass.

Før i tiden bruktes her av og til - to hester for høysleden når en skulle kjøre (mot) oppover bakke, krøkjelass. I kjøre med to hester frosspent ved siden av hinannen kalles her for "krøkje".

5. Høyet ble for det meste kjørt heim på førehjuls vinteren fra utslått. Bondene som hadde utslått nær hverandre, kjøpte samtidig

Brøytinga var ordnet slik at de hjalp hverandre så godt de kunne. Når de etter et stort snøfall f.eks. skulle brøyte opp igjen veier, her skenke de en dag de skulle møtes til dette, og da kjørte de foran hver sin gang.

6. Transporten av høyet fra utslakter om vinteren foregår på slede, laugslede, kalles den her. Laugsleden brukes både til ned- og høykjøring og ymse annet. Til høykjøringen brukes et par unge som med borer er festet til "rimmen" på sleden. I endene på sleden er festet et par "siggjør" som ser omtrent slik ut:

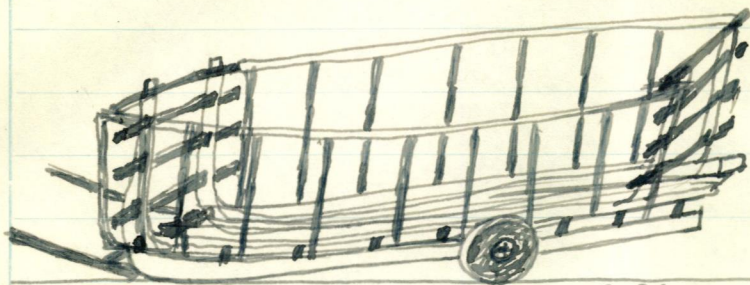
De bestod av en trebøyle, og til denne var festet et par vidjebånd. Til sleden ble disse festet med vidje-vestinger.

Ovenfor ble de bundet sammen med reip av lær (skinn). I hver ende av lasset ble der lagt små kjøkkedister innunder disse siggjørne. Oppå på lasset ble lagt et par, tre lange kjøkkedister under reipene. Vengene (grindene) ble gyllet sammen med reip når lasset var lesset ferdig.

Kjøredagen arbeidet seg slik for 50-60 år siden at de som skulle avsted etter markholoy, måtte stå opp i 3-4-tiden og havedrøske ett à to "frøelegg" korn før de dro

nestid. Ofte hadde hver kjørekar to hester i passe, og og til tre. Det ble da en svært stri arbeidsdag, ofte bare på et par frose brødskiver. Det var både å reise og komme igjen i mørke. På de større gårdene var det helst tjenesteguttene som hadde høykjøringen om vinteren.

Angående høytrausparken til løa om sommeren så brukte de tur for 50-60 år siden, så sette "lass". Det foregikk på den måten at de la 3-4 lange bjærketruister på bakken, og så kjennet de høyt sammen i "kjennur" og lå disse på ryggs og kuro på kneskene til de fikk et høvelig lass. Så ble disse lassene kjørt til løa på en slede som de kalte for drag eller drag. De velset lasset opp på siden og satte sleden under. Disse "sette lassene" skulle være så fast kjennet, påsett og kneset til nesten som et hussak, slik at vi reguskerer helt nesten ikke på det.

Rullskrin. (Skrin med ruller).

Det neste er etter egen siting.
 Endel opplysninger om "settelass"
 s.d. har jeg fått av far, 83 år
 gl. Gårdbruker her på Flaten gård
 i ca. 55 år: Ingebrigt S. Flaten.

115

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING